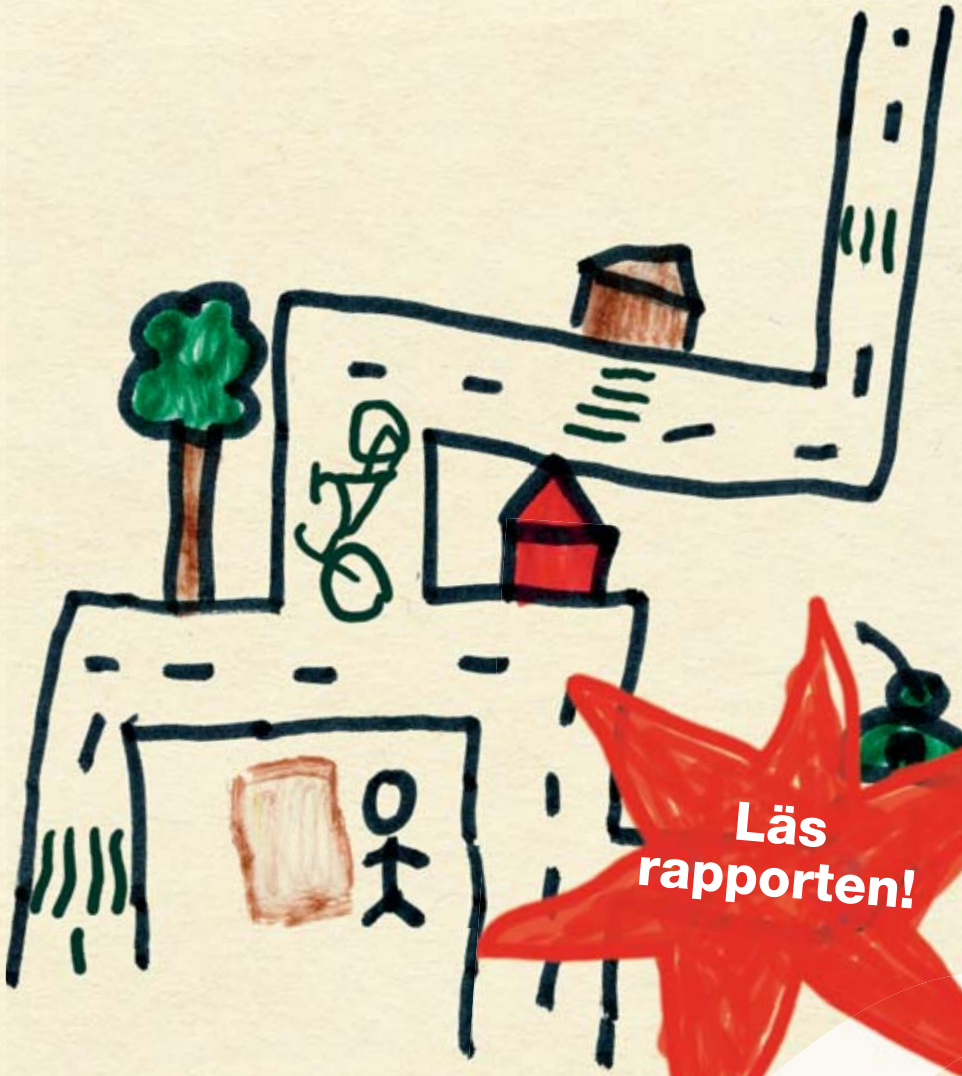
Utgivningsår 2007

Uthållig kommun 2006:

Var lite vuxen.

En vägledning till ett hållbart samhälle.

Läs rapporten och låt dig inspireras av den stora potentialen som finns till förändrade tankesätt och nya sätt att samarbeta i våra svenska kommuner. Med målet att ge kommande generationer uthålliga och attraktiva samhällen.



Läs rapporten!

”

... det inspirerar till att tänka vidare i flera steg...



”

Jättespännande att vi tvingas ha kontakt och närma oss varandra

Utvecklingen fortsätter och vi med den

Vi kan anta att även våra barnbarn kommer att brottas med uppgiften om hur de ska skapa ett hållbart samhälle ur ett energiperspektiv. Ja, även om hundra år finns det problem och frågeställningar som vi inte ser idag.

Hursomhelst, dagens nöt att knäcka är att energifrågan inte har en självklar plats i kommunernas övergripande stadsplanering. Energifrågan uppfattas inte som en del av det rumsliga sammanhanget utan ses oftast som ett renodlat tekniskt eller ett ekonomiskt hänsyn. Begreppet ”Hållbar utveckling” är väl förankrat sedan 90-talet både nationellt och internationellt. Men visionen har utvidgats. Parallellt med detta får nu begreppen ”den attraktiva staden” och ”ekonomisk tillväxt” större genomslag i planeringssammanhang

Energimyndigheten har en viktig roll att ge och förmedla kunskap hur vi låter energi- och transportområdet, på ett naturligt sätt, finnas med i kommunernas fysiska planering. Energimyndigheten har tagit det första steget med delprojektet ”Fysisk planering för ett hållbart samhälle”. Med energin som språngbräda har den fysiska planeringen en central roll för att hitta lokala vägar till ett uthålligt samhälle. Delprojektet syftar till att utveckla och pröva metoder, verktyg och arbetsformer för att stärka kommunernas egen kapacitet att arbeta djupare och bredare med frågor som berör energi sett ur ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv i den översiktliga planeringen. Och med en insiktsfull och förnuftig balans mellan dessa. Programmet är ett samarbete mellan Energimyndigheten och de fem kommunerna Örnsköldsvik, Solna, Vingåker, Ulricehamn och Borås.

Målet för detta delprojekt är att:

- visa att fysisk planering är grundläggande i ett sunt ekologiskt samhälle
- sprida kunskapen om tvärsektoriella samverkansfördelar
- utveckla och använda metoder och verktyg för att underlätta samarbetet
- underlätta uppföljningen av både ekonomiska, sociala och ekologiska mål



Vi har nått första milstolpen

Från september 2004 till december 2005 genomfördes första etappen i detta delprojekt. De fem kommunerna som ingår i ”Uthållig kommun” bjöds in att delta i en serie olika seminarier och workshops för att öppna upp för nya tankar, idéer och lösningar. Seminarierna har utgjort en stomme i processen. Efter utvärdering har vi kunnat konstatera att projektet har varit mycket lyckosamt och minskat avstånden mellan olika yrkesroller och avdelningar samt brutit invanda mönster. Det som tycks saknas idag ute i landet är strukturerade arbetsmetoder som tar hänsyn till hållbarhetsfrågor. Under planeringens många skeden menar många att de lutar sig mot erfarenhet, intuition och rutin. Det är bra men frågan är om det räcker om vi ska rikta blicken hundra år framåt i tiden. Men de positiva tongångar som sjungit mellan väggarna ger oss en övertygelse att det finns massor kraft att hämta ur de resurser vi har idag för att skapa ett hållbart samhälle.

Ett av målen har varit att inspirera till ett samarbete mellan olika aktörer i kommunen för att inbjuda till ett bredare angreppssätt.

Möten blev en ny arena

Så här gick det till. För att gripa oss an problemen sammankallade vi till en serie seminarier där deltagarna samlades från stadsledningskontor, miljökontor, näringslivskontor, energibolag, och samhällsföreningar bland annat. Deltagarna träffades dels gemensamt och dels kommunvis. Den uppgjorda planen innehåll flera olika moment:

1. Val av planeringsuppgift
2. Lokal tolkning av begreppet uthållighet
3. Förutsättningsanalys – analys av omvärlds- och platsförutsättningar
4. Identifiering av planeringsmål och nyckelfrågor
5. Framtagande av framtidsbilder
6. Konsekvensbedömning av alternativ
7. Val av strategi



Gemensamt seminarium 1 (september 2004)

Introduktion. En bild målades upp hur fysisk planering medverkar till minskad energianvändning. Deltagarna fick arbeta i grupper för att ringa in dagsläget och det framtidsperspektiv som finns i arbetet med energi- och trafikfrågor idag. Val av planeringsuppgifter för kommunerna inleddes. SWOT-analysen introducerades som verktyg.

Lokalt seminarium 1 (oktober – december 2004)

Ett arbete med att tolka och utveckla begreppet uthållighet påbörjades. Målet var att utveckla och konkretisera uthållighetsbegreppet med hjälp av arbetsmetoden mindmapping som stödjer ett fritt och kreativt tänkande. SWOT-analysen tillämpades praktiskt.

Gemensamt seminarium 2 (januari 2005)

Presentation av de reflexioner som framkommit och val av planeringsuppgifter. Genomförda analyser, tolkningar och definitioner skapade plattformen för arbetet med att formulera mål och nyckelfrågor.

Gemensamt seminarium 3 (februari 2005)

Vid detta seminarium introducerades metoden strukturerad brainstormning för att ringa in nyckelfrågor inför det kommande arbetet med rumsliga framtidsbilder i kommunerna.

Lokalt seminarium 2 (februari – maj 2005)
Målet med dagen var att gå från analys till diskussion om framtidsbilder i den fysiska planeringen. I framtidsverkstäderna utvecklade vi del- och helhetsalternativ för prioriterade nyckelfrågor. Verktyg vi använde var en kombination av backcasting och strategic choice-metodiken.

Gemensamt seminarium 4 (juni 2005)
Vi presenterade 2–4 huvudalternativ för planeringsområdena som kommit fram under framtidsverkstäderna. Värderosen introducerades som verktyg för att bedöma effekter och konsekvenser och kunna jämföra olika alternativ med hänsyn till både energi- och andra hållbarhetsaspekter.

Lokalt seminarium 3 (augusti – oktober 2005)
Under det avslutande lokala seminariet var målet att fördjupa konsekvensbedömningen av kommunernas framtidsbilder. En översyn gjordes av kriterier, värdegrunder och indikatorer.

Gemensamt seminarium 5 (november 2005)
Detta avslutande seminarium inleddes med en studieresa med inriktning på hållbara transporter och energifrågor i samhälls- och stadsbyggandet. Problemställningar och knäckfrågor diskuterades kring de förslag och idéer som tagits fram i framtidsverkstäderna. Både framgångsfaktorer, hinder och konkreta lösningar diskuterades.

”...viktigt att arbetet görs med olika kompetenser...



Nu vrider vi samhället mot en hållbar utveckling

Utmaningarna är flera för att ”Hållbar utveckling” ska få fäste i den fysiska planeringen. Vi jobbar mot tiden och vi jobbar mot invanda mönster och tankesätt hos både kommuner, politiker och ”vanliga” människor där dialog och samarbete inte är den självklara vardagen.

Planering för hållbara samhällen och en hållbar landsbygd kräver därför nytänkande och nya sätt att samarbeta. I delprojektet har därför utgångspunkten varit att inspirera till ett tvärsektoriellt arbete för att lägga grunden till ett bredare och kreativare angreppssätt och skapa informella arenor. Det har visat sig att detta har fungerat mycket bra och att vi kunnat öppna upp för en levande och aktiv dialog. Med valda arbetsmetoder och verktyg har vi hittat instrument för att belysa såväl synergier som motsättningar inom den tvärsektoriella processen inom ramen för den lagstadgade PBL-processen. Men också att för att i ett tidigt planeringsskede kunna förebygga problem.

Läs rapporten!

Beställ rapporten på:
www.energimyndigheten.se
eller
Energimyndigheten
Box 310, 631 04 Eskilstuna

Många små åtgärder leder till en uthållig förvandling av samhället. Med den fysiska planen som arena integreras uthållighets-frågorna. Det går inte att vända drastiskt.





Programmet Uthållig kommun är ett femårigt samarbete mellan Energimyndigheten och de fem kommunerna Borås, Solna, Ulricehamn, Vingåker och Örnsköldsvik. Ett viktigt inslag i arbetet är deltagande av tre olika forskargrupper; energianalyser görs av Linköpings universitet, institutionella förändringar studeras av Luleå tekniska universitet och fysisk planering bedrivs genom Luleå tekniska universitet och Kungliga tekniska högskolan. Den här broschyren är baserad på den fysiska planeringens första etapp som pågick under perioden 2003–2005. Under perioden 2006–2007 genomförs den andra etappen i arbetet, i nära samverkan med Energisystem vid Linköpings universitet. Detta kommer att resultera i en fördjupad metodik för integrerad fysisk planering och energiplanering.

I anslutning till delprojektet bedriver doktorander fördjupade studier som rör rumslig analys av energisystemet, integrerad stadstyps- och energianalys samt markanvändning kring bytespunkter i kollektivtrafiken. Aktionsforskning har valts som metod och använda planeringsverktyg har utvärderats.

Hela delprojektet sammanfattas i rapporten ER 2006:19.

Medverkande:

Tore Carlsson	Projektledning, Energimyndigheten
Ulf Ranhagen	Ledning fysisk planering, professor vid KTH och LTU

Doktorander:

Björn Ekelund	Energisystemet
Mats Lundström	Stadstyps- och energianalys
Katarina Schylberg	Markanvändning – kollektivtrafiken
Agneta Laitila	Utvärdering planeringsverktyg
Marianne Mannberg	Analys kommunsamarbete

Beställ rapporten på: www.energimyndigheten.se
eller: Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna

Energimyndigheten

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99, www.energimyndigheten.se